

VEČERNI LIST

Cene po pošti:

za celo leto . K 84.—

za pol leta . K 42.—

za četrt leta . K 21.—

za 1 mesec . K 7.—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12.—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Delavski zaupniki in delavska razsodišča.

Konec enquete v Zagrebu.

Zagreb, 20. maja. Danes ob 7. uri zjutraj je delavska enketa v Zagrebu nadaljevala razpravo o pravilniku k osemurnemu delavniku, ki se je končno sprejel s precejšnjimi spremembami, ki so jih predlagali Iv. Gostinčar (JSZ), ing. Štebi in dr. Sladovič.

Potem je prišla na vrsto razprava o delavskih zaupnikih.

Načrt o delavskih zaupnikih je izdelal belgajski uradnik delavske posredovalnice komunist Pešič. Iz celega načrta pa se vidi, da hočejo komunisti s to ustanovo pridobiti neomejeno gospodarstvo med delavstvom tudi v obratih.

Ivan Gostinčar (JSZ) je odločno zahteval, da se uveljavi pri volitvah zaupnikov proporc, da tako pride do besede vse delavstvo. Ta načrt je zagovarjal tudi odposlanec bosanskega poverjenišva za

socialno skrb dr. Sladovič. Temu predlogu se je iz ozirov, da se delavstvo ne bi brezpogojno uklonilo sporazumu med takimi zaupniki in med delodajalci, pridružil tudi zastopnik delodajalcev Bauer. Ker so komunisti in Tokan odločno odklanjali proporc, se v tej stvari ni moglo več razpravljati.

Pričela se je razprava o načrtu za sud dobrih ljudi (razsodišče in posredovalni uradi). Sud dobrih ljudi imajo že v Srbiji in sedaj se hoče ta zakon naredbenim potom uveljaviti tudi na vse druge pokrajine v Jugoslaviji. Ker delavski zastopniki niso dovolj poznali tega zakona, se o tem ni vršila razprava.

Inspektor Djordjevič se je nato zahvalil zaupnikom, jih pozval, da o vseh načrtih pošljejo ministrstvu pismene predloge in zaključil enketo.

Vendar pa je s to enketo storjen važen začetek in prvi korak k samoodločevanju delavstva pri delavski zakonodaji. In to je treba pozdravljati!

Razsodba o viniških boljševikih.

Včeraj popoldne se je dovršila razprava o viniških dogodkih. Državni pravnik je v svojem govoru zahteval obsodbo obtožencev. Zagovornika sta dokazovala, da je bila cela stvar malopomenben dogodek krajevnega značaja, uprizarjen v še zmedenih časih pomladi l. 1919. radi kateriga bi do sodnega postopanja sploh ne bilo prišlo, ako ne bi bil stvari ovadil in napihnil nadučitelj Lovšin. Predlagata oprostitev oziroma milostno sodbo.

Razsodba se je glasila: Obsodijo se: Ivan Kobe na 2 meseca težke ječe; Peter Zugelj na 3 tedne ječe; Peter Balkovec iz Vinice na 3 leta strogega zavora; Florijan Malešič na 1 leto strogega zavora. Oproste se: Zupnik Jurij König, Peter Balkovec iz Zilj, Matija Stanko, Janez Benet, Jože Juršinič, Franc Vlahovič, Janko Cestnik in Franc Ostrovič.

Obsojenci morajo plačati tudi vse stroške.

Zagovornik dr. Adlešič je priglasil za Balkoveca ničnostno pritožbo in priziv, za Kobeta in Zuglja pa ničnostno tožbo. Za nenavzočega Malešiča si je njegov zagovornik dr. Česnik pridržal pravico, da vloži ničnostno pritožbo in priziv.

NAŠI UJETNIKI IZ RUSIJE.

LDU Ljubljana, 20. maja. Delegat prvega jugoslovenskega polka podporočnik g. Bogdan Pogačnik se je vrnil iz Belgrada in prinesel glede repatriacije naših sibirskih dobrovoljcev te-le podatke, ki jih je dobil pri načelniku zunanjega ministristva, g. Dimitrijeviču:

Zunanje ministristvo je prejelo 11. maja britansko noto z obvestilom, da odhaja s parnikom »Trasos-Montez« v domovino 1000 jugoslovenskih in 1000 rumunskih vojakov. Parnik »Trasos-Montez« je bil pripravljen za odhod iz Vladivostoka pričetkom maja. Iz note se da sklepati, da je transport našega sirskega polka že na potu v domovino. Akcijo vodi liga narodov.

VELIKI DAVKI V TRSTU.

LDU Trst, 20. maja. Kakor poročajo listi izkazuje proračun za občino Trst za leto 1920 61.549.221 lir dohodkov in 87.872.600 lir izdatkov, torej primanjkljaj 26.323.379 lir. Za pokritje ogromnih izdatkov je v proračun med drugim postavljeno znatno zvišanje mestnih naklad. Zvišajo se vse naklade na davke na stanovanja, vojne dobičke, prirastki na vrednosti, tantieme, trgovino in obrt, na predmete razkošja, pse, klavirje itd.

Širite „Večerni list“!

Pod vplivom kapitalizma.

Naša, sicer na videz tako protikapitalistična javnost stoji zadnje dni popolnoma pod vplivom kapitalističnih gesel. Moramo reči, da se je, saj začasno, kapitalistom posrečila ofenziva, da nepoučeno javnost pridobe za se in tako rešijo svoje kapitale ter profite. V mislih imamo gonjo liberalnega časopisja, ki se mu je pridružil tudi socialnodemokratski »Napreč«, proti znani stanovanski naredbi deželne vlade.

Danes, ko sije gorko sonce, morda za javnost in za prizadete ni tako važno, govoriti o stanovanjski mizeriji v Ljubljani. Toda pride zima in mrz. Tedaj bodo ubogi reveži po vagonih in kletih bridko bridko občutili, da njihovi soljudje niso imeli toliko srca in umevanja za nje, da bi jim bili preskrbeli pošteno in človeško stanovanje. Zato je bila sveta dolžnost vlade, da pravočasno kaj ukrene. Sedaj je čas kaj storiti; ko je zima pred durmi, je prepozno. In iz tega razloga smo z veseljem pozdravili stanovanjsko naredbo, ki ima namen, da naj takoj začno zidati hiše milijonarji, kateri danes na stroške hišnih posestnikov skoro zastonj stanujejo v hišah, da takoj začno zidati gospodarski zavodi poslopja za se in svoje uslužbence. In reči moramo, da se mnogokje že z vneto zida.

Je pa med kapitalisti ljudji, ki menijo, da bo vlada radi njihovih milijonov pokleknila pred nje in jih prosila odpuščanja, ker je izdala to naredbo. Obžalujemo, da je dr. Tavčar, župan ljubljanski, tudi zašel v krog teh ljudi, ki nimajo za splošno socialno potrebo več umevanja, kakor ga jim narekuje denarni interes. V »Narodu« sta gg. dr. Tavčar in dr. Triller, eden ljubljanski župan, drugi podžupan, na najsrdečiji način napadala stanovanjsko naredbo, in sicer z zgolj kapitalističnega stališča. Dr. Tavčarju se je pri tem primerilo, da je odločbe naredbe celo napadno tolmačil. On pravi, da se smatra po tej naredbi za milijonarja že človek, ki zasluži s svojim delom na leto tako vsoto, ki odgovarja obrestim enega milijona. V naredbi pa je izrecno navedeno, da je milijonar, kdor iz svoje imovine vleče take dohodke, ki odgovarjajo obrestim enega milijona. To pa je nekaj čisto drugega. Kdor brez dela in truda uživa od svojega premoženja dohodke, ki znašajo — recimo — 40.000 kron na leto, ta je brez dvoma milijonar! In tak pride pod naredbo in njeno moč! In to je prav! Kdor tega ne ume, naj ne govori o socialnem delu, o socialnih dolžnostih in o socialnih pravicah.

Je li pravično, da danes ko na stotine revežev prebiva po kletih in vagonih, milijonarji ugodno rabijo elegantna stanovanja v tujih hišah skoro zastonj. Ali ni bolj pravično, da si milijonarji in bogataši zidajo stanovanja sami, prebivalci barak naj pa pridejo stanovati v hiše? Če je taka naredba v očeh teh ljudi krivična, potem se ne čudimo, da s svojo socialno zakonodajo nikamor naprej ne pridemo. Tu res manjka socialnega umevanja.

Tem geslom kapitalističnega časopisja se je pridružil tudi socialnodemokratski »Napreč«. Njegova jeza na stanovanjsko naredbo izvira od onega časa, odkar je bilo socialdemokratu ali komunistu (tega ne vemo še natančno) dr. Korunu kot milijonarju odpovedano stanovanje. Ker smo to že pribili, se »Napreč« jezi na nas in pravi, da bi morala zidati država. Zakaj ni država zidala tedaj, ko je bil Kristan minister? Zakaj ne zida sedaj? To sprašuje tudi dr. Tavčar. Naj odgovorimo z besedami dr. Gosarja, ki v današnjem »Slovencu« odgovarja dr. Tavčarju:

»Ravno tiste dni, ko sem prevzel poverjenišvo, se je zaključeval proračun za prihodnje budgetno leto, in dal sem vstaviti vanj v stanovanjske svrhe vsoto, ki je tako visoka, da bi se g. dr. Tavčar, če bi bil on na mestu finančnega ministra, radi tega nad menoj še bolj razkoračil,

kot se je razkoračil sedaj radi stanovanjske naredbe. Toda kaj pomaga 100.000.000 v proračunu, če tega državna blagajna tudi pri dobri volji najbrž ne bo zmogla? In za zidanje v prihodnjem letu. Na medvedovo kožo pa si kljub mladosti, nad katero se g. dr. Tavčar spodtika, ne upam obljubiti nikomur niti vinarja.«

Iz tega je jasno, da država ne more zidati, ker nima denarja. In če si ga izposodi, ga bodo plačevali zopet reveži potom davkov. Tu pa je priložnost, da enkrat tudi milijonarji — četudi neradi in neprostoovoljno — v socialnem delu kaj koristijo. Da se ravno »Napreč« temu upira, je značilno. Kaj bo reklo socialdemokratsko delavstvo k temu?

Kapitalistična ofenziva je dobila pomoč pri socialdemokraciji. Ljudstvo in vsa socialno misleča javnost pa bo s svojo protiofenzivo prodrla to fronto in stanovanjski naredbi pripomogla do veljave.

NA IRSKEM.

LDU London, 12. maja. (DunKU. — Reuter.) V zgornji zbornici je izjavil lordkancelar o položaju Irske, da namerava vlada napeti vse sile in uporabiti vsa sredstva, da vzpostavi v Angliji zakoniti red, in da onemogoči borbo za odcepitev Irske.

BOLJŠEVIKI NAPADAJO POLJAKE.

LDU Pariz, 20. maja. (Brezzično.) Po poročilih iz Varšave se poljska vojska krepko upira napadom med Dvino in Dnjeptom.

LDU Moskva, 20. maja. (Brezzično.) Na jugovzhodni fronti napredujemo. S pomočjo vojnega brodograjskega osvojevalca Kaniov in Irič. Na ozemlju Taraska smo osvojili 30 vrst severozapadno od Sveni-gorodka Vinograd.

LDU Varšava, 20. maja. (DunKU. — Brezzično.) Vse poročilo od 19. t. m.: V odseku gorenje Berezine je sovražnik po ojačenju svojih čet nadaljeval napade. Našim oddelkom je uspelo, svoje postojanke obdržati in s protinapadom povzročiti sovražniku težke izgube. Severno od Dnjepra so bili sovražni napadi v ozemlju Dzu-ga-str, in Krzyzopola brez težave zavrtnjeni.

MADŽARSKA.

LDU Budimpešta, 20. maja. (DunKU. — OKU.) V narodni skupščini je poljedel-ski minister Rubinek izjavil na nujno inter-pelacijo obmejnega grofa Pallavicinija: Dosedanji sistem revizije žita se raz-veljavi. Uvede se pa progresivna oddaja žita. Količina, ki bo na ta način na razpo-lago, se bo uporabljala za preskrbo voj-ske, uradništva in delavstva. Izvoz postane državni monopol. Države, katerim bo Madžarska dobavljala žito, morajo dati na razpolago vagonce.

PONAREJALCI DENARJA.

LDU Dunaj, 20. maja. (DunKU) »Kor-respondenz Wilhelm« javlja: Danes so are-tirali tretjo skupino ponarejevalcev žigov za bankovce. Ponarejevalci so imeli v ro-kah mažarske, avstrijske in jugoslovenske žige. Ugotovili so, da so ponarejevalci ime-li 60.000 bankovcev po 1000 kron, ki so bili žigosani s ponarejenim žigom. Duševni vodje so bili brata Josip in Viljem Eck-stein ter trgovski nastavljenec Leopold Wolfmann. Skupno so aretirali 14 oseb. Ukrenili so vse potrebno, da se bosta dva ponarejevalca, ki sta v Budimpešti, are-tirala.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

LDU Dunaj, 21. maja. (DunKU) Kakor poročajo listi iz Moravske Ostrove, je trčil med Jaroslavom in Krakovom osebni vlak v tovorni vlak, pri čimer je bilo 40 oseb ubitih in še mnogo več ranjenih.

ŽRTVE POLJSKIH RUDARJEV.

LDU Dunaj, 21. maja. (DunKU) Listi javljajo iz Karvina, da so poljski rudarji v karvinskem okrožju v znak žalosti radi to-varišev, ki so padli pri zadnjih tešenskih nemirih pod orožjem ententnega vojaštva, stopili v politično stavko.

ČEŠKE ŠOLE NA DUNAJU.

LDU Praga, 20. maja. (ČTU.) Potom definitivne odločitve kompetentnih oblasti

Delavski parlament v Zagrebu.

Cel teden se je vršilo posvetovanje delavskih zaupnikov v Zagrebu. Namen teh posvetovanj je bil, poučiti vlado o resnih delavskih zadevah in napravah. Razpravljalo se je o delavskih zbornicah, posredovalnicah za delo, o delavskih obrtnih nadzornikih, o pravilniku k osemurnemu delavniku, o delavskih zaupnikih in o sudu dobrih ljudi (poravnalnem in razsojevalnem uradu v delavskih zadevah). Iz vsega tega je razvidno, da je imelo to posvetovanje velikanske in za delavstvo zelo važne in najdalekosežnejše naloge. Posvetovanja so se udeleževali zastopniki delavstva, zastopniki delodajalcev in pa zastopniki posameznih poverjeništev za socialno skrb, kakor tudi zastopnik ministristva za socialno politiko.

Enketa ni bila pripravljena tako, da bi odgovarjala tem velikim nalogam, za katere je bila sklicana. Nobenih službenih načrtov, ampak pri vsaki stvari se je lovilo za načrt, katerih je bilo zelo veliko. Nobe-ne podlage ni bilo, na kateri bi se lahko posvetovalo, zato tudi nikjer ni prišlo do sklepov, oziroma podrobnosti. Komunisti tudi niso hoteli odkrito sodelovati, ker so bili mnenja, kakor ga je izrazil bivši za-grebški župan Delič, da je to le mane-vere vlade pred volitvami. Silno mučno je vplivalo na delavske zastopnike tudi ime-novanje dr. Kukovca za ministra socialne politike.

Pokazalo pa se je tudi pri vseh raz-pravah, da si hočejo komunisti povsem osvojiti vse delavske institucije, da tako lažje gospodarijo nad delavstvom in pre-skrbuje svoje ljudi z masnimi službami. Tudi podjetniki so bili delavskim zahtevam zelo nasprotni in so se glede osemurnega de-lavnika zelo pripravili. Vsled odločnega protesta delavskih zastopnikov pa predse-delnice inspektor Djordjevič ni dovolil na-čelne razprave, nakar so delodajalci zapu-stili zborovanje.

Pri vsem tem pa se je opazalo, da tudi v delavskih vrstah ni še danes tistega glo-bokega umevanja delavskih teženi, kakor bi moralo biti in kakor je v sosednjih dr-žavah. Komunisti so pač sanjači, ki bi ne-kaj radi, ne vedo pa kaj.

Vsi načrti, ki so se razpravljali in ki so jih v zadnjem trenutku sestavili sami vladni zastopniki, so bili silno birokratski, niso imeli na sebi prav nobenega znaka de-mokratizma, ampak vsi so predvidevali opravne aparate, brez prožnosti in elastič-nosti.

Da bi ta enketa imela v bodočnosti kak uspeh, je zelo dvomljivo, ker so bila naziranja zastopnikov v marsičem tako različna, da je težko najti kak kompromis. Lahko trdimo, da se je prvi delavski pa-rlament v naši državi razšel brez vsakega uspeha, čemur je kriva v prvi vrsti vlada sama, ki ni izvršila potrebnih priprav, dru-gič pa komunisti, ki si hočejo razne delav-ske zahteve prihraniti kot agitacijsko sredstvo za prihodnje volitve.

